

Aisaia

Kadäni wakiken Profet kubätä Anutu täño manbiñam yäñahäñkuk

2

Aisaia 2:1-5

Yawetä kome terak bänep kwini api pewän ahäneñ

¹ Aisaia, Emos täño nanakitä Juda kome ba Jerusalem yotpärareken api ahäwek yäñ ñode kañpäñ nadäñkuk;

^{2*} Kämi-kämi imaka ñode api ahäwek;

Yawe täño pomtä pom ätu bämopiken intäjukuninik api irek. Täñkañ pom uterak kudupi yottä api irek.

Ude irirän äma äbori äbori mäyaptä uken api äbäñ itneñ.

^{3*} Äbäñpäñ ñode api yäneñ; Äbäkañ Yawe täño pom ño terak äronpäñ Jekop täño Anutu unitäño kudupi yotken ärona.

Äronitna kudän ini gäripi nadäk täyak u niwetpäñ niwoñäreñirän kädet nintä täkta iwoyäñkuko u kañ iwatna.

U imata, Yawe täño mantä Jerusalem u ahäñkañ api weñ yäpmäñ kweko unita.

---

* **2:2:** Sam 86:9; Ais 11:10, 49:6; Rev 11:15, 21:10
25:8-9; Luk 11:28; Jem 1:25; Apos 13:46-48

* **2:3:** Sam

4* Unitä äma äbori äbori täño duŋwewek man yäpän siwoŋ tawäpäŋ äbot kubägän irit api pewän ahäneŋ.

Ude täñirän ämik täño tuŋum däpmän kwäkwä yänpewä imaka epän täga tänaŋi niked api ahäneŋ.

Ude täŋkaŋ äbot kubätä äbot kubäta iwan wari nämo api täneŋ. Ba ämik täkta yänpän-nadäk täktäk kädet wari nämo api täneŋ.

5* Eruk, Jekop täño äboriye, in äbäkaŋ Yawe täño penyänjek gänaŋ itpäŋ kuŋatna!

5

Aisaia 5:1-7

Wain epänta man wärani

1* Yäke! In nadäñirä notnapak tägagämän kubäta kap tewa. Kap uwä wain epänita yänpän yäntewayän. Notnapak tägagämän unitä pom kubä terak, kome gakŋi säkgämäninik uken wain epän täŋkuk.

2U kome duŋpäŋ mobä jiraŋ-jiraŋ kudup täñuren tänpän kwäpäŋ wain yet tägatäga piŋkuk. Ude täŋkaŋ iwanta yänpän wain epän unita watä itta epän bämopiken yot käroni kubä täŋkuk. Ude täŋkaŋ wain mujipi yeŋ käkärirän ume ahäkta awaŋ kubä äneŋkuk. Ude täŋ paotkaŋ mujipi säkgämän wädäñirä yabäkta nadäŋkaŋ itsämbuk. Upänkaŋ mujipi waki jägämi-tägän wädäŋkuŋ.

* 2:4: Sam 96:13; Jon 16:8-11; Apos 17:31
Luk 1:79; Jon 12:35-36; Efe 5:8; Rev 21:24

* 2:5: Ais 50:10, 60:1;
* 5:1: Mat 21:33; Mak 12:1; Luk 20:9

³ Unita notnapak unitä ñode yänkuk; Eruk, Juda ba Jerusalem ämawebe, in näwerut. Netätä goret täyak? Näkña ba wain epän piñkuro u?

⁴ Näk nadätat, näk wain mujipi säkgämän ahäkta epäni säkgämän täñkut. Ude täñkuropän mebäri imata wain mujipi waki jägämi täkañ? Imaka kubä nämo täñkuro unita ude täkañ ba?

⁵ Unita apiño wain epäna unita jide täñpayän täyat u kwawak täwet ahäwayän; Näk wain epän unitäño yewa wärämurakañ tom ägwäritä äpmonkañ yeñ gatäñpäñ api näneñ.

⁶ Ude täñkañ epän kome u täñpa wawäpäñ pewa kohoräk däräk-däräk bipi api tädotpeñ kwek. Tädorirä täñkerut-kerut epän warí nämo api täñpet. Ba iwän kome uken takta api iniñ bitnäwet yäk. Notnapaktä ude yänkuk.

⁷ Eruk unitäño mebäri ñode; Isrel ba Juda ämawebe uwä Yawe kehäromi mähe mi täño wain yeri piñkuko ude wani. U gäripi nadäñpäñ watäni säkgämän it täñkukonik. Ämawebe kudän siwoñi täñjirä yabäkta gäripi nadäk täñkukonik. Ba äma ätu orañ yämiñpäñ täñkentäk-kentäk täñ yämiñjirä yabäkta nadäk täñkukonik. Upäñ nämo! U kudän wakiinik ták täñkuñonik. Uwä äma ätu komi yämiñpäñ yäniñ wärätpäñ iwan täñ yämiñkuñ.

6

Aisaia 6:1-13

Anututä Aisaia epän man iwetkuk

¹* Intäjukun äma wäpi Usiatä kumbuko obañ uken kañkut; Ekäni äma ärowani täño mañirani bägup säkgämän terak wäpi biñam ärowani nitek mañit irirän kañkut. Täñpäkañ teki käronji unitä kudupi yot kudup tokñeñpäñ itkuk.

² Itkuko u punin terakä añero mäyaptä piñ kuñatkuñ. Añero kubäkubä piri 6 nitek. Täñpäñ piri yarätä inami dapun peñpipiñkuñ. Täñ, piri yarätäwä kuroñiyat uwäk täñpipiñkuñ. Täñ, piri yarätäwä piñ kuñatta.

³* Piñ kuñatkañ man näwetgäwet ñode täñkuñ; Yawe Kehäromi mähemu uwä kudupitä kudupitä kudupiinik!

Unitäño peñyäreki ba epmägettä komeni komeni it tokñetak.

⁴* Täñpäkañ añero unitäño gera mämä ahänjirän kudupi yot unitäño mobätä kwaiñkuñ. Täñkañ gupetä yot tokñeñkuk.

⁵* Ude ahänjirän gera ñode yänkut; Butewaki! Näk paorayän täyat! Näk mena jinom waki, ba äbotnaye imaka, meni jinom wakigän. Wära! Dapunatä intäjukun äma Yawe kehäromi mähemu u käyat unita jide täñpäñ api iret!

⁶* Ude yänjira añero kubätä kädäp gäyek bukäken nanik kätupmäñpäñ yäpmäñ piñ näkken äbuk.

⁷ Äbänpäñ kädäp gäyek u mena jinomken yäputpäñ yänkuk; Ño ka yäk. Kädäp gäyek ñowä

---

* **6:1:** Kis 24:10; Mat 25:31; Jon 1:18; 1Ti 6:16; Rev 4:10, 7:15

* **6:3:** Kis 15:11; Rev 4:8   * **6:4:** Rev 15:8   * **6:5:** Luk 5:8; Rev 1:16-17; Jem 3:2   * **6:6:** Ais 53:5; Hib 9:14; 1Jo 1:7, 2:1-2; Mat 3:11

meka jinom terak irirän momika kewenjärän unitäño kowata täretak uba!

8 * Ude näweränkañ Yawetä ñode yänjärän nadänkut; Netäpäñ api iwera kwek? Ba netä manbinämin api yäpmän kuñ nimek? Ude yänjärän nadänpän yänkut; Näkä täga kwet! Näkpän nepmanpi kwa yän iwetkut.

9* Ude yäwawä näwetkuk; Päñku äma äbot ño ñode kañ yäwet;
Jukujin täwä api nadäneño upänkañ bänepjintä nämo api nadäwä täreneñ.
Dapunjintä api ijineño upänkañ nämo api kawä täreneñ.

10 Yawetä ude näwetpäñ ñode näwetgän täñkuk;
Gäkä ude yäwetpäñ ämawebe äbot ño bänepi täñpewi guñ tawut. Ba täñpewi jukuni pik täñpäkañ dapuri täñpipi.

Ude nämo täñpayän täyan uwä dapuritä imaka api kañ-däkñeneñ ba jukunitä api nadäwä tumneñ, ba bänepitä nadäkinik täñpäñ näkken äneñi äbänirä yäpa tägawäpäñ yepmanpero ujeta.

11 Ude näweränä iwetkut; Yawe, man u kadäni jide ude api yän yäpmän ärowet? Ude yäwawä näwetkuk; Yän yäpmän kuñ itkañ imaka ñode ahäwayän täko unita itsämben;
Yotpärare it yäpmän kukañ uwä wanpäñ parirä ämawebe u irani yäwat kireñpewä api kuñtäñpä kuneñ. Ba unitäño ketem epäni ba imakaniye u kudup paotiniñ api täneñ.

---

* **6:8:** Mat 28:19-20; Apos 22:28, 26:16-17, 20:24; Efe 3:8 * **6:9:** Mat 13:14-15; Mak 4:12; Luk 8:10; Jon 12:40; Apos 28:26-27

- 12 Bureni, Yawe näkä ämawebe u kuduhtagän yäwat kirenpewa yotpäraeni penpen kuṅ moreṅirä komeni ude bumik nämo, jopitä jopiinik api pärek.
- 13 Kokoki irayän täko u kudup api pewä paotneṅ. Upänkaṅ päya madäwanitä käririṅ taṅpen ärok täkaṅ ude api ahäwek. Ämawebe kudup-tagän api paotneṅo upänkaṅ näkṅo äbot kodaki kudupi kubä api ahäneṅ.

7

Aisaia 7:10-17

Anututä intäjukun äma wäpi Ahas kudän kudupi kubä iwoṅäreṅkuk

10 Eruk, Aisaiatä Yawe täṅo meni jinom yäpmänpän Juda täṅo intäjukun äma wäpi Ahas ṅode iwetgän täṅkuk;

11 Gäkä kudän kudupi kubä gäwoṅärehta Yawe Anutuka iwet yabä. Kudän jide käwayän nadätan u gäkṅaken gärip iwet yabä. Kumbani komeken ban umuken naniktä kudän kubä ahäṅirän kakta nadätan, ba kunum gänaṅ naniktä ahäṅirän kakta nadätan ba deken naniktä ahäṅirän kakta gäripi nadätan u imaka, tägagän. Yawe iwet yabäṅiri ini api gäwoṅärewek.

12 Ude yäwänä Ahastä yänkuk; Näk ude nämo täṅpayän. Yawetä mebärini kwawak pewän ahäwut yän jop nämo pen iwerayän.

13 Ahastä ude yäwänä Aisaiatä kowata ṅode iwetkuk; Wa! Devit täṅo orani, gäk juku penpän nadäsi. Bitnätan uwä Anutu täṅo man utan ubayän. Utan unitä gaṅani namitak uwä imaka

täpuri bumik. Upänkaŋ Anututä gaŋani udegän nadäkta nadäwätäk täpuri nämo täyan ba jide?

14 * Eruk, kudän kudupita iwet yabäkta bitnätan upänkaŋ Ekänitä ini kudän kubä api gäwoŋärewek. Kudän uwä ŋode; Webe gubaŋ, ämakät nämo pärani kubätä nanak kok itpäŋ nanak ämani kubä bäyawayän täko unitäŋo wäpi Imanuel yän api iwet-neŋ.

15 Täŋpäkaŋ nanak unitä tägaŋpäŋ waki ba täga täŋo mebäri nadäwän tärewäwä kähäräp umenikät bulimakau täŋo nonoŋpäŋ api näŋpek.

16 Upänkaŋ kadäni u nämo ahänjirän ŋode api ahäwek; Kome yarä täŋo intäjukun ämata bumta umuntak täyan, unitäŋo kome uwä ämani nämo, jop api pärek.

17 Kadäni uken Yawetä in bämopjinken kadäni waki kubä api pewän ahäneŋ. Intäjukun äma gäkŋa ba nägät moräkaye ba ämawebekaye watä it yämik täyan u kudup terak api ahänj tamek. Bian Isrel kenta Juda duŋ-weŋpäŋ ämik täŋpäŋ inigän inigän yäpmän daniŋpäŋ itkuŋo unitäŋo bäräpi irepmitpäŋ api ahäwek. Bureni, kadäni uken Yawetä Asiria kome täŋo intäjukun äma komigämän ukät komi ämaniye inken api imagut yäpmän äbek.

9

Aisaia 9:1-7

Intäjukun äma säkgämäninik kubä api ahäweko unitäŋo manbiŋam

1 * Bian Yawetä Naptali kenta Sebulun täŋo kome täŋpäŋ wawäpäŋ yepmaŋpäŋ mäyäk

* 7:14: Mat 1:23   * 9:1: Mat 4:15

pähap nadänkuñ. Ude täñkukopän kadäni kubä ahäwayän täyakken kome ukäda, Mediterenian gwägu pähaptä päñku Jodan ume kukñi udude, ba Galili kome, äma äbanitä it täkanken u imaka, wäpi biñam yäpmänjirä kadäni waki irit u api paorek.

² *Ämawebe bipmän urani gänañ kuñat yäpmän äbuño upänkan penyänek pähap kubä kankuñ. Kumäkta biñam itkuñopän apiño penyänektä penyänen yämik täyak.

³ Bureni Ekäni, bänepi täñpidäm täñiri oretoret terak it täkan. Ude täñ yämiñkuno unita bänep täga pähap nadän gamik täkan, nak täñ-tägawani kadäniken yäpmänpän oretoret täk täkan ude, ba kome kubäkät ämik täñpän tuñumi yäyomägatpän oretoret terak inita yäpmäk täkan ude.

⁴⁻⁵ Täñpän ñode täñ yämiñkuno unita oretoret täñkuñ; Gäk iwaniye täño kehäromi yäpmän äpun, iwaniye äbot Midian nanik unitäño kehäromi bian yäpmän äpuno ude.

Ba iwaniyetä komi piä pähap yämiñjirä äneni yämagutkuno unita. Täñkan iwaniye täño ämik tuñum, ämawebekaye täño nägät ikek u kudup kädäp api pewi ijinen.

Ude täñiri ämawebekaye-ken säkgämän irit kadäni api ahän yämek.

⁶ U imata, nanak paki kubä, nininken nanak ude ninta nimani. Nanak u ninta intäjukun itkan api nibän niwarek. Ude täñjirän wäpi mebäri mebäri ñode api iwetnen;

---

* **9:2:** Mat 4:16; Luk 1:79

Nadäk-nadäk Tägagämän Nimani,
 ba Anutu Pähap,
 ba Nanin Tärektäreki Nämo,
 ba Kwini Terak Irit täño Intäjukun Äma yäj api
 iwetneḡ.

⁷*Tänpäkaḡ intäjukun ämanin u Devit täño komeni
 yäpmänpäj itkaḡ ämawebeniye api yabäj
 yäwarek.

Tänkaḡ intäjukun itpäḡ kehäromini taḡi ahäjirän
 yabäj yawat yewani gänaḡ ämawebeniye ore-
 toret tänpäj bätaki terakgän api itneḡ.

Tänkaḡ nadäwä äpani täktäk ba tänyäkḡarani
 kädet terak nämo, kudän siwoḡi terakgän
 yengämän pewäpäḡ kaḡiwat piäni paot-
 paori nämo, pen api täḡ yäpmäj ärowek.

Buren-i-inik, Yawe Kehäromi mähemitä
 ämawebeniye ta nadäj yämikinik täk täyak
 unita nadäk kehäromi peyak uwä bureniḡän
 api ahäwek.

11

Aisaia 11:1-10

Intäjukun äma kodaki api ahäwek

¹* Jesi täño äbot u päya madäwani täño doni ude
 itkaḡ upäjkaḡ uken nanik kärük kodaki
 kubä imätpäḡ api ahäwek.

² Äma u terak Yawe täño Munapiktä uwäk täḡ
 imiḡkaḡ nadäk-nadäk täga, ba ämawebeniye
 yabäj yäwatta kehäromi ba nadäk-nadäk api
 daiwän tokḡeḡ imek.

* **9:7:** Sam 72:11; Luk 1:32; 1Ko 15:24-28; Hib 1:8

5:5, 22:16

* **11:1:** Rev

Daiwän tokneḡ imiñirän Yawe täño gärip u nadäwän tärewäpäḡ gämoriken itpäḡ api oraḡ imek.

³ Uwä Yawe gämorikengän itpäḡ kuḡatta gärip i api nadäwek.

Tänkaḡ man epän täḡpayäḡ täyak uwä dapuritä äma täño gupi kak täyak uterak nämo api täḡpek. Ba äma ätutä man yäñirä jukunitä nadäk täyak uterakgän nämo api täḡpek. Nämo, kädet siwoḡi iwatpäḡ man epän u täḡpäḡ api yäpmäḡ daniwek.

⁴* Ude täḡpäḡ kudän siwoḡi terak äma jäwäri täño nadäḡ bäräpi api yäpmäḡ daniwek. Ba äma täḡkentäki nämo u gäarak api irek.

Täḡ, meni komigämäntä momi ämata komi api yämek. Ba yäḡtäreḡ yämiñirän äma waki täḡpanitä api kumneḡ.

⁵* Bureni, ämawebeniye nadäḡ yämiñpäḡ kädet siwoḡi uterak api yabäḡ yäwarek.

⁶* Täḡkaḡ kadäni uken aḡ ägwärikät sipsip nanaki bok täga api itneḡ. Ba pusi ägwäri wäpi lepattä meme nanakikät däpmon bok täga api pätnēḡ.

Bureni, bulimakau nanakikät laion nanaki ketem bok naḡpäḡ täga api kuḡatneḡ.

Täñirä äma nanaktä watäni api it yämineḡ.

⁷ Ba bulimakau kenta bea ketem bok naḡirä nanakiye imaka, däpmon bok säkgämän api pätnēḡ.

---

* 11:4: 2Te 2:8 * 11:5: Efe 6:14 * 11:6: Ais 65:25

Täñirä laion komitä bulimakautä-yäñ muyeñ api näneñ.

⁸ Täñ nanak pakitawä gämok komi täño awañ meni dubinken täñoret täga api täneñ.

⁹ * Bureni, Anutu täño kudupi pom terak imaka komi ba täñpäwak ikek kubä nämo api irek.

Täñkañ gwägu pähap tokneñpäñ pat yäpmäñ kuyak ude kome terak imaka kuduhtagäntä Yaweta api nadäneñ.

¹⁰ * Täñpäkañ kadäni Yawetä iwoyäñkuko uken Jesi äbotken intäjukun äma kodaki irayäñ täko unitä äma äbori äborita wärani säkgämän ude it yämiñirän yotpärareniken äbä gämoriken itkañ wäpi biñam api orañ imineñ.

12

Aisaia 12:1-6

Bänep täga kap

¹ * Kadäni kubä ahäwayäñ täyak uken Isrel äbottä kap ñode api tenenñ;

Yawe, nin ganiñ oretkamäñ. Imata, gäk kokwawak nadäñ nimiñkuno upäñkañ u peñpäñ bänepnin täñpidäm tañ nimiñiri täga itkamäñ.

² * Unita bureni nadäñpäñ yäñahäkamäñ; Anutu uwä nimagurani ämanin bureni. U tubenñ kuñpäñ nämo api umuntäne.

---

* **11:9:** Ais 65:25; Hab 2:14   * **11:10:** Rom 15:12   * **12:1:** Ais 14:2; Sam 118:14   * **12:2:** Kis 15:2; Mat 21:21-23; Rom 1:16; Rev 7:10

Bureni, Yawe unitägän kehäromi nimirän oretoret terakgän it takamäj. Anutu unitägän wakiken nanik nimagut täyak.

³* Anutu uwä ume dapuri paotpaot ikek nämo. Täñkentäj nimän yänkañ uken kuneño uwä nankañ oretoret tañi api täneñ.

⁴* Täñpäkañ kadäni uken ñode api yäneñ; Oi, ämawebe, Yawe bänep täga man iwetpäñ täñkentähta unitagän gera yäneñ.

Ude täñkañ päñku ämawebe komeni komeni Yawetä kudän täk täyak unita biñam kañ yäwerut.

Täñkañ ñode kañ yäwerut; Yawe uwä wäpi biñam ärowani!

⁵ Bureni, imaka säkgämän gäripi niked Yawetä täk täyak unita yäñpäñ iniñ ubiñ tewut. Teñirä unitäño wäpi biñam komeni komeni kudup kuñ moreton!

⁶ Eruk, Saion nanik ämawebe, in oretoret gera terak kap tewut. U imata, Isrel ämawebe intäño Anutu kudupi uwä ärowaniinik. Uwä ämawebeniye bämopiken it täyak.

25

Aisaia 25:6-9

Ekänitä kumäj-kumäj täño kehäromi api dämpäj tärewek

⁶* Täñpäkañ Saion pom ño terak Yawe kehäromi mähemitä ämawebe komeni komeni yepmäñ towikta äñnak-äñnak pähap api täñpek.

---

* **12:3:** Ais 49:10, 53:1-3   * **12:4:** Kis 34:5-7; Sam 22:31, 71:16-18, 105:1; Plp 2:9-11   * **25:6:** Mat 22:1-10

Äŕnak-äŕnak u gänaŕ tom ketem säkgämän, ba wain ume gäripi nitek äŕnak-äŕnak upäŕ api täŕpek.

7 * Täŕkaŕ pom ňoken Yawetä kumäŕ-kumäŕ täŕo tek kehäromi ämawebe äbori äbori kuduptagän uwäk täyak uwä api däpmäŕpäŕ weŕ-gajähut täŕpän kuner.

8 * Bureni, kumäŕ-kumäŕ unitäŕo kehäromi ut-pewän paotirik api täŕpek.

Yawe Ärowani uwä ämawebe kuduptagän konämi dok api ärut yämek. Täŕpäŕ ämawebeniye komeni komeni unitäŕo mäyak butewakini api wärämut yämek.

Yawetä ude yäŕkehärom täyak.

9 * Kadäni uken ňode api yäner; U kawut! Anutun-intä ude uwä täyak!

Unita nadäkinik täŕ imiŕitna wakiken nanik nimagutkuk.

Bureni, Yawe u tuber kuŕitna jopi nämo täŕkuk. Nämo, u täŕkentäŕ nimiŕkuko unita oretoret pähap täna!

35

Aisaia 35

Anutu täŕo ämawebeniyetä oretoret bumta api täner

* **25:7:** Mat 27:51; 2Ko 3:13-18; Efe 3:5-6, 4:18; Hib 9:24, 10:19-21

* **25:8:** 1Ko 15:26,54; Hib 2:14-15; Rev 7:17, 20:14, 21:4   * **25:9:** Sam 37:5-7, 62:1

1-2 Kome jopi kawukitā oretoret api tənpek. Bureni, kome waki unitākaŋ kāmīwā gāripi nīkek api ahāwek, Lebanon tənjo pom terak ba Kamel kenta Saron awaŋken imaka imaka säkgāmān ahāk tākaŋ ude bumik.

Tənkaŋ oretoret tənpanj kap bumta api tewek.
Ude ahənirān āmawebe Yawe Anutu tənjo
kehāromi, wāp biŋam ba epmäget api kāneŋ.

3 Unita āma kehāromini nāmo ba āma kujari kwaiwani manbiŋam u yāwetpanj bānepi kaŋ tənkehāromtaŋ yāmik tənput.

4 * Tənkaŋ āma tənjumun-umun tənpani ŋode yāwet tākot; Kwainenjo! Kehārom taŋpanj itkot.

Nadākaŋ? Anutujin āneŋi ābāŋkaŋ iwanjiye kokwawak nadāŋ yāmiŋpanj komi piā api yāmek. Tənkaŋ inā api tāmagurek.

5* Tənpankaŋ kadāni uken dapuri tumbanitā dapun api ijineŋ, ba man nāmo nadāwanitā api nadāneŋ.

6 Kuroŋi wakitā pidām tawāpanj tubupenjtāŋ api kuŋatneŋ. Ba meberi bārāpitā man gera yāŋpanj oretoret kap api tenen. Tənpankaŋ kome kawukiken ume dapuritā ahāŋkaŋ kome jopiken kudup api kuŋatneŋ.

7 Bureni, kome kekeki, tom āgwāri-tāgān iraniken ume gwāgu tokŋenpanj wādan ahāŋ bum-bum api tāneŋ.

---

* 35:4: Hib 12:4-13   * 35:5: Ese 29:6-7; Mat 11:5; Luk 7:22

8* Täñpakan uken kädet tañi kubä api pärek. Kädet uwä wäpi Kudupi Kädet yäj api yäneñ. Äma bänepi nämo ket urani ba guñ kädet waki-waki täñpanitä kädet u nämoinik api iwatneñ.

9 Ämawebe kädet u iwatnayäj täkan uwä laion ba iwan ätu nämo api yabäneñ. Nämo, ämawebe wakiken nanik yämagurani unitägän kädet uken kuñ-äbäj api täneñ.

10* Bureni, ämawebe Yawetä inita biñam suwawanitä komeniken äneñi kukta kädet u oretoret terak api iwat yäpmäj äroneñ.

Kap teñtäñ äronätängän Saion api kañ-ahäneñ.

Täñkan uken butewaki nadawätäk paotinik täñpänkan oretorettä oretoret pähap api täñ yäpmäj äroneñ.

40

Aisaia 40:1-11

Bänep pidämtak man

1 Anutujintä ñode yäyak;

Ämawebenaye konäm butewaki terak itkan u päñku bänepi täñpidäm tañpäñ yäniñ käwat.

2 Jerusalem nanik kwini man ñode yäwet; Komi piä nadäj yäpmäj äbuño u paotak. Momijin täño kowata nadawä tärekan. Ekänitä momijin peñ tamitak yäj yäwet.

* **35:8:** Hib 10:20-23; Efe 2:10; 1Te 4:7; 2Ti 1:9; Tai 2:11-14

* **35:10:** Rev 7:9, 14:1-4, 15:2-4, 19:7

- 3 * * Tänpäkaŋ äma kubätä gera ŋode yäyak; Kome ämani nämoken Yawe Anutunintä äbähta kädet täwitpäŋ kaŋ yäpä-siwonŋaŋ imut!
- 4 Ume kubat kudup yejämbut ba pom kudup äneŋpewä maŋpäpäŋ uterakgän pekot. Tänpäŋ kome äpmonkaŋ-ärok tänpewä uterakgän kaŋ irut.
- 5 Ude täŋirä Yawe täŋo kehäromi ba peŋyänjektä kwawak ahäŋirän ämawebe kuduptagän api kaŋpäŋ nadäneŋ. Man ŋo Yawetä ini yänjuk.
- 6* Tänpäkaŋ äma kubätä ŋode näwetkuk; Gera terak yänahä! Yäwänä ŋode iwet yabänkut; Man jidepäŋ yänahäwet?
- Yäwawä ŋode yänahä yän näwetkuk; Äma kudup-tagän u mup ude yäk. U kadäni keräpigän mup irori ude it täkaŋ yäk.
- 7 Yawetä meni won piänirän mup kubit tak täkaŋ ba irori täŋo kaŋgäripi u paot täkaŋ. U udegän ämatä kadäni käronji nämo it täkaŋ yäk.
- 8 Bureni-inik, mup kubit tak täkaŋ ba irori täŋo kaŋgäripi u paot täkaŋ upäŋ Anutunin täŋo manä tärek-täreki nämo api irek.
- 9 Unita Jerusalem, gäk pom käronji kubä terak äronpäŋ manbiŋam tägagämän u gera terak yänahä. Juda kome täpuri täpuri uken umunkät nämo kwawakinik ŋode yänahänpäŋ yäwet; Ŋo kawut; Anutujin äbätak!

---

* **40:3:** Mat 3:3; Mak 1:3; Jon 1:23   * **40:3:** Luk 3:4-6   * **40:6:** Jem 1:10-11; 1Pi 1:24-25

- 10 * Man u bureni-inik. Ekäni Ärowanitä kehäromi nitek äbatak. Äbänpän intäjukun itkañ kehäromi u terak ämawebe kuduptagän yabän yawat piä täk täyak. Täñkañ ño kawut! Äbänjirän ämawebe waki keriken nanik yämaguranitä iwat yäpmän äbäkañ.
- 11 * Tänpäkañ Ekäni unitä yawakiye watä säkgämän ñode it yämik täyak; Sipsip nanaki ude bäyañ yämik täyak. Ba miñiye kwini terak yabän yäwarirän kuñat täkañ.

42

Aisaia 42:1-9

Ekäni täño epän äma unitäño manbiñam

- 1 * Yawetä ñode yäyak;
 Ñowä epän ämanata näkña iwoyänkut yäk. Ñowä näkñaken bänepna gämäni. U täñkehäromtañ imik täyat. Uterak Munapikna peñ ima täñkentän imiñirän ämawebe Anutu täño äbot nämo täñpani kuduptagän näkño kädet siwoñi iwatta yawetpäñ yäwoñärek api täñpek.
- 2 * Uwä yäñawät-awät nämo api täñpek ba nämo api yabän kärakñewek. Ba mani kotäk kädet miñin-miñin gera yänpäñ-yäk täñjirän nämo api nadäneñ.
- 3 Bänep kwini terak api kuñarek. Uwä tepärañ kujat pidämi kubä nämo tokärek ba kädäp täpuri ijiñirän nämo däpän kumneñ. Tänpäkañ

---

* **40:10:** Ais 62:11; Rev 22:12   * **40:11:** Ese 34:15; Jon 10:11
 * **42:1:** Mat 3:17, 17:5; Mak 1:11; Luk 3:22, 9:35   * **42:2:** Mat 12:18-21

epäni täñ yäpmäñ kuñirän kädet siwoñi säkgämän api ahäñ morewek.

4 U epäni bänep bäräp terak nämo api täñpek. Ba bänepi nämo putärewäpäñ täktäk siwoñi kome terak api täñkehärom täwek. Täñpäñ ämawebe äbot nämo täñpani kuduptagän bänepi unitäño man kädet terakgän api wohutneñ yäk.

5 * Yawe Anututä ñode yäyak;

Näk kunum täñpäñ pewa pipiyäñpäñ patkuk. Ba kome imaka, täñpäñ pewa pipiyäñpäñ parirän imaka imaka u terak itkañ u kudup näkä täñpäñ yepmañkut. Näkägän ämawebe kuduptagän kome pähap uterak kuñat täkañ unita mänit irit ikek piäñ yäwat täyat.

6 * Eruk, imaka udewani täñpani näkä ñode yäyat; Yawe näkä kudupi iritna kwawak pewi ahäkta yäñ-gämagutkut. Täñpäñ ketka gepmäñitpäñ watäni api it gamet.

Gäkä terak ämawebe komeni komenikät topmäk-topmäk kubägän api täñpet. Ba näkä täñpewa guñ ämawebe täño topän api iren.

7 Dapun tumäk täñpewi dapun api ijineñ. Ba ämawebe bipmäñ urani täño topmäk-topmäk terak it täkañ u pit yäminpäñ api yepmañpi kuneñ.

8 Näkñawä Yawe, wäpna ude. Wäpna biñam äma kubäta biñam täkta nämo nadätat. Ba naniñ ore-

---

* 42:5: Sam 24:1-2, 102:25; Apos 17:24-25 * 42:6: Ais 49:6; Luk 2:32; Apos 13:47, 26:23

toret u kudup näka biŋamgän. Ämawebetä anutu jopi kubä iniŋ oretta bitnätat.

⁹ U kawut! Man bian yänjkuro u bureni nitek täŋkuk. Täŋpäkaŋ ŋowä imaka kämi ahäktä yäwanipäŋ täwetat. Imaka kodaki u nämo ahänjirä unitäŋo mani intäjukun täwera nadäkaŋ.

Aisaia 42:10-21

Anutu iniŋ oretoret kap kubä

¹⁰ Ämawebe äbori äbori, in Yawe iniŋ oretta kap kodaki kubä teŋ imut!

Ba gwägu terak kuŋ äbäk täk täkaŋ in uwä udegän, wäpi yäpmäŋ akuwut!

Ba tom gwägu gänaŋ it täkaŋ in imaka, wäpi iniŋ orerut!

Täŋkaŋ ämawebe kome käwuri käwuri nanik, in udegän, kap kodaki Yaweta teŋ imut!

¹¹ Täŋkaŋ kome kawuki ini ba ämawebe yotpärare kome kawukiken ittän kuk täkaŋ, Keda kome ba Sela yotpärareken nanik in Anutu wäpi iniŋ orerut. In pom terak-terak äronkaŋ oretoret terak gera mämä täkot!

¹² Täŋkaŋ ämawebe kome täpuri täpuri gwägu gänaŋ ittän kuk täkaŋ unitä Yawe wäpi biŋam yänahänpän yän-iniŋoret täkot.

¹³ Eruk u kawut! Yawe uwä komi äma kehäromi ude, ämik täkta akutak. Akuŋpäŋ ämik täkta pidäm taŋkaŋ ämik gera yäyak. Täŋkaŋ kehäromini jide u iwaniye kwawak yäwoŋärek täyak.

Ekänitä ämawebeniye täŋkentäkta yänkehäromtak man yänjkuk

14 Ekänitä ɲode yäyak;

Kadäni käronji kokwawakna käbop penpän kwikinik, mankum it täyat yäk. Upänkaŋ apiŋo gera kähän, webe nanak bäyanayän yänkaŋ kähän yäk täkaŋ ude yäwayän yäk. Näk jop itkuropän apiŋo epän tänpayän kehäromi yäpmäntat yäk.

15 Näk pom taŋi ba täpuri u kudup api pen awähuret yäk. Täŋkaŋ päya ba mup kudup tänpewa api kubit täneŋ. Täŋkaŋ ume taŋi ba gwägu u kudup tänpewa api kawuk täneŋ.

16 * Tänpäkaŋ ämawebenaye yämagut yäpmän kädet bian nämo äbaniken api äbet. Apiŋo dapuri tumbani bipmän urani itkaŋ upänkaŋ bipmän urani iwat kirenpän penyänjek api yämet yäk. Täŋkaŋ kädet goreri yäpasiwontawäkaŋ ämawebenaye ugän api kunen. Yänkehäromtak man yäyat ɲo bureniğän api tänpet yäk.

17 * Upänkaŋ ämawebe nadäk-nadäki yäwik terak pek täkaŋ u yäwat kireŋira mäyäk pähap mät nadäneŋ.

18 Tänpäkaŋ Ekänitä ɲode yäyak; Isrel ämawebe inä guŋ bumik, ba dapunjin tumbaniinik yäk. Unita jukujin pik dätpän man nadäwut. Ba dapun ijiwä kut.

19 Inä Yawe näkɲo watä epän täŋ namiŋpän näkɲo manbiŋam yänahäkta iwoyänkut. Upänkaŋ inä guŋ bumik, ba dapunjin tumbani,

---

* **42:16:** Luk 1:78-79; Efe 5:8; Rom 5:8-10, 8:29-31; 1Pi 1:3-5

* **42:17:** Kis 32:4,8; Sam 97:7

- äma guŋ ba dapuri tumbani u yärepmitpäŋ guŋinik, dapunjin tumbaniinik yäk.
- 20 Man yäkyäkna kädet ba täktäkna kädet kaŋpäŋ nadäŋkuŋo upäŋkaŋ man yäŋkut ba imaka täŋkuro u ket kaŋpäŋ nadäk nämo täŋkuŋ.
- 21 Nadäkaŋ? Yawe näka siwoŋi kudupi yäŋ nadäneŋta бага manna u epmäget ba biŋam ikek pekta gäripi nadäŋpäŋ peŋkut.

43

Aisaia 43:16-21

Anututä imaka kodaki kubä api täŋpek

- 16 Yawetä ŋode yäyak;
Bian näkä gwägu taŋi bämopiken kädet täwitkut.
- 17 Ude täŋpäŋ iwan komi äma ba unitäŋo hos karis täŋyäkŋatpewa kädet u iwat yäpmäŋ äbäŋkä waŋpäŋ paotinik täŋkuŋ.
Paotpäŋ äneŋi nämo akuŋkuŋ. Uwä ämatä topän döpä kumäk täkaŋ ude bäräŋeŋ paotkuŋ.
- 18 Ude täŋkuro unita ŋode täwetat;
Imaka bian ahäŋkuko unita nämo nadäneŋ. Ba imaka bianita nämo juku pineŋ.
- 19 * Nadäkaŋ? Näkä imaka kodaki kubä pewa ahäwayäŋ täyak. Eruk, ahätak ŋo nämo kaŋpäŋ nadäkaŋ? Näkä kome jopiken kädet täwitat. Ba kome kawukiken ume pewa ahäkaŋ.
- 20-21 * Näk ume kome kawukiken pewa ahäk täkaŋ unita tom ägwäri, aŋ ba gwektä naniŋ oret täkaŋ.

---

* 43:19: Rev 21:5   * 43:20-21: Luk 1:74-75; 1Ko 6:19, 10:31; Efe 1:5-6; Kol 1:16

Ba äma äbotnaye näkŋata biŋam itneŋta iwoyänpän yepmaŋkuro u näkŋo wäpna yäpmän akunpän kwawak pewut yänpän ume yepmän towik täyat.

44

Aisaia 44:6-8

Yawe bureni kubä-tägän itak

6* Yawe kehäromi mähemi, Isrel täŋo intäjukun äma ba täŋkentäki pähap unitä ŋode yäyak; Näkägän intäjukuninik ba mädeninik itat.

Anutu kubä nämo itak. Anutu bureni-inik u näk kubägän yäk.

7* Jide? Näk udewani kubä itak ba? Itak u täŋpawä ini-tägän ini kwawak niwoŋäreŋirän kaŋpän nadäna.

Ba imaka bianinik ahäwani, yäput pektä it yäpmän äbätak unitäŋo mebäri,

ba imaka kämi ahänayän täkaŋ unitäŋo mebäri imaka, yänahäŋirän kaŋ nadäna.

8 * Upänkaŋ ude nämo! Ämawebenaye, in umuntaŋpän kujat kwaik täneŋo!

Imaka kämi ahähta bianiinik täwetkuro u bureni ahäŋirän kaŋpän nadänkuŋo unita biŋami api yänahäneŋ.

Unita jide nadäkaŋ? Anutu näk ŋodewani kubä itak? Nämo, näk kubä nämo itak yän nadätat. Näk kubä-tägän intäŋo mobä kujat kehäromigän, intä yengämä pekta itat.

---

* 44:6: Ais 48:12; Rev 1:17, 22:13   * 44:7: Stt 17:7-8   * 44:8: Apos 1:8, 14:15, 17:23-31

45

Aisaia 45:1-7

Anututä guŋ äbot kubä täŋo intäjukun äma u piä man iwetkuk

¹ Yawetä Sairus intäjukun äma itkaŋ ämikken äma äbori äbori täŋo kehäromi yäpmäŋ äpäkta iwoyänjuk. Täŋkaŋ intäjukun äma ätu täŋo wäpi biŋam awähutta Sairus iniŋ kireŋpäŋ yotpärare kubäkubä täŋo yämabam dät imik täyak. Unita Yawetä Sairus ŋode iwetak;

² Näk intäjukun kuŋkaŋ kädet api täwit gamet. Näk pom däpmäŋ kokoyänpäŋ täŋdudumtak täŋtäŋ kuŋira kädet api pärek. Täŋkaŋ yämabam täŋkehärom takta ain kehäromipäŋ meham täk täkaŋ u api däpmäŋ äreyän täŋpa kuneŋ.

³ Ude täŋkaŋ iwan äma unitäŋo moneŋ tuŋum täga ämatä nämo yäpnaŋiken käbop pewani u yäpmäŋpäŋ api gamet. Täŋira api nadäwen; Näkägän Yawe. Isrel täŋo Anutu wäpka yänpäŋ gämagutkuro ubayän.

⁴ Nadätan? Piä ämana Isrel, näkŋata biŋam iwoyänjukuro u täŋkentäkta gäk iwoyänpäŋ yän-gämagutkut. Gäk näka nämo nadäk täyan upän näkŋa-tägän iwoyänpäŋ wäp biŋam taŋi gamiŋkut.

⁵ Bureni, näk kubä-tägän Yawe. Anutu kubä nämo itak. Gäk näka nämo nadäk täyan upän näkägän kehäromi gamik täyat.

⁶ Ude täŋ gamik täyat uwä mebäri ŋodeta; Ämawebe edap dapuri äbani käda ba äpmonŋpani käda ba kukŋi kukŋi u kuduptä ŋode nadäneŋta; Anutu kubä nämo itak. Yawe Anutu näk kubägän.

⁷ Nākägän yänjira penyänjek ba bipmänj urani ahäk täkamän. Ba nākägän kadäni täga ba kadäni waki u yänjira ahäk täyak. Yawe nākägän imaka u kudup tänpewa ahäk täkañ.

...

Aisaia 45:20-25

Ämawebe kuduptagän Ekäni gämoriken api itnej

²⁰ Yawetä ñode yäyak; Ämawebe äbori äbori ämik gänañ nämo kumbani in kudup näkño man piäken äbä irut. In anutu jopi päya kujatpäñ paiwani yäpmänj kuñat täkañ. Täñkañ anutu täga nämo täñkentänj taminanji uken yänjapik täkañ. Inä guñ bureni-inik!

²¹ Unita äbänkañ injin kubäkubä mebärijin injannaken kwawak yänjahäwut. Täñkañ injin-tägän näwetgäwet tänpänj kawut; Anutu jidewanitä imaka apiño ahäkañ unita bian ude api ahäwek yänj yänjkuk? Uwä Yawe nākägän yänjahänkut. Näk ämawebenaye waki keriken nanik bureni yämagurani Anutu siwoñi ubayänj.

²²* Unita komen ämawebe kuduptagän in näkken äbänj moreñirä yäpätägak piä täñ tama! Nadäkañ? Nākägän Anutu bureni. Näk udewani kubä nämo itak.

²³* Nākña wäpna terak mena kudupi siwoñitä yänkehäromtak man yänkuro u nämoinik api awähuret. Näk ñode yänjkut; Komen ämawebe kudup näkkengän äbänpäñ gukut imäpmok api täñ namineñ. Nākägän nadänj naminpänj kuñatta api yänkehärom täneñ.

* **45:22:** Nam 21:8-9; Jon 3:13-16, 6:40; Hib 12:2   * **45:23:** Rom 14:11; Plp 2:10-11

24* Tāņkaņ uwä näka ņode api yāneņ; Yawe-tägān tāņkentāņ nimiņpāņ kehāromi nimiņirān iwan tāņo kehāromi yāpmāņ āpāk tākamāņ. Upāņkaņ āmawebe näka gaņani nadāk tākaņ uwä māyāk taņi api yāpneņ.

25 Tāņpākaņ Jekop tāņo āboriye uwä Yaweken irit tāga kaņ-ahāņpāņ yāņ-iniņ oretoret api tāneņ.

49

Aisaia 49:1-18

Anutu tāņo piä watä āma

1* Oi, āmawebe komeni komeni, in juku peņirā man kubā ņode tāwera nadāwut;

Nāk nāmo ahāņira Yawetā nākā watä epān tāņ imikta iwoyāņkuk. Tāņkaņ meņ koki gānaņ irira wāpna namiņkuk.

2* Tāņpākaņ Ekāni uwä nāk mani yāņahākta mena wādāwān pāraņiiniņk tāņirān keritā watä it namiņkuk.

Ba epāni tākta nāk tenāņ pāraņ ude kahātpāņ yākiken daiņpāņ āmetkuk.

3 Ude tāņpāņ nāwetkuk; Isrel, gāk nadātan? Gāk nākņo watä epān āmana yāk. Gāk nākņo epān tāņiri āmawebetā nākņo peņyāņek ba kehāromina kwawak api kaņpāņ nadāneņ yāk.

4 Ude yāņirān nāk iwetkut; Yawe, ude nāmo kak tāyat. Nāk epān taņi tāņira bureni udewani kubā nāmo ahāņkuk.

---

* 45:24: 1Ko 1:30 * 49:1: Jer 1:5 * 49:2: Hib 4:12; Rev 1:16

Epän täntäj kuntäyiwa kehäromina kudup
paoränpäj jopi tänkuk yäj iwetkut.

Upänkañ jop uken. Nadäwätäk nämo täk täyat.
Nämo, Yawetä ini epäna u kañpäñ nadänpäj
uterak kowata api namek yäj nadätat.

⁵ U imata, Yawetä ini watä piä täñ imikta gupna
meñ koki gänañ täñpäñ peñkuk. Näk
täñpäñ peñkuko uwä Isrel ämawebe, Jekop
täño äboriye u äneñi yämagut päñku Yawe
gämoriken yepmakta täñkuk. Täñkañ iniwä
nadäj namikinik täñirän kehäromi uken
nanik yäpmäk täyat.

⁶ * Täñpäkañ Yawetä ñode näwetkuk; Jekop täño
äboriye, Isrel ämawebe yarägän nämo
paotkuño u näkña dubinaken äneñi yämagut
yäpmäj äbäk-äbäk u epän pidämi bumik yäk.
Täñ epän tañi kubä ñode gamikgän api täñpet yäk.
Gäk guñ ämawebe äbotta peñyäjek api yämen.
Ude täñpayäj täno uwä näkñaken äbäk-äbäk
kädet uwä ämawebe komeni komenitä api
nadäwä tumneñ.

*Anututä ämawebeniyeta butewaki nadäj yämiñpäñ
äneñi api yäpän täganeñ*

⁷ Yawe täño epän ämani uwä äma ekäni ekäni
gämoriken itkañ watä piä täñ yämik täyak. Täñirän
ämawebe komeni komenitä iwan täñ imik täkañ.
Upänkañ Yawe, Isrel täño Anutu Kudupi ba
Yäpätägak Äma bureni unitä ñode iwetak;
Intäjukun ämatä gabäñkañ ganiñ oretta api akuneñ.
Ba äma ekänitä gwäjiñ äpmonpäñ api ganiñ
oretneñ.

---

* **49:6:** Ais 42:6; Luk 2:32; Apos 13:47, 26:23

U imata, Yawetä epän ämani gäk iwoyänpäj gepmanjukko unita. Täñkañ Isrel täño Anutu Kudupitä yänkehäromtak man yäk täyak u nämo wärämut täyak. Nämo, u bureniğän täk täyak.

8 * Täñpäkañ Yawetä ämawebeniye ñode yäwetğän täyak;

Orakorak kadäninaken api nadäj tamet, ba yäpätägak-tägak kadäninaken api täñkentäj tamet. Näk watä säkgämän it tamiñpäñ intä terak ämawebe komeni komeni ukät topmäk-topmäk kubägän api täñpet.

Näkä komejin iwantä täñpä wawäpäñ peñkuño u yäpa tägawäpäñ nadäj tamiñira äneñi api koreneñ.

9 Täñkañ ämawebe komi yotken irani yäniñ kireñpewa api äpämañ kuneñ. Ba ämawebe bipmäñ urani gänañ irani u api yäweret; Peñyänjekken äbut!

Ude yäwerira äbäñpäñ sipsip pom terak muyeñ säkgämän nañpäñ it täkañ ude api itneñ.

10 * Uwä ume ketemta wari nämo api yeneñ. Täñkañ edap ba mänit kädäp ikektä wakiinik wari nämo api yewek.

Nämo, nadäj yämikinik täñpani ämatä yämagut päñku ume dapuri tägaken api yepmañpek.

11 Täñpäkañ pom näkña yänira ahänkuño u yäpmäñ äreyänpäj täñ-budäniñpäñ pewa ämawebenayeta kädet pähap api pat yämek.

---

* 49:8: 2Ko 6:2 * 49:10: Rev 7:16-17

12 Ude tänjira ämawebenaye kome ban it täkaŋken naniktä api ämneŋ. Uwä edap äbani käda ba kukŋi kukŋi naniktä api ämneŋ. Ätuwä Aswan yotpärare, Isip komeken naniktä api ämneŋ.

13 Unita kunum, gäk oretoret kap teyi! Ba kome, gäk imaka, oretoret gera yäyi! Ba pom, in imaka, oretoret kap yäŋ-tekot!

Imata, Yawe uwä ämawebeniye komi piäken iranita butewaki nadäŋ yämiŋpäŋ api yäniŋ bitnäwek.

14 Upäŋkaŋ Jerusalem ämawebetä ŋode yäŋkuŋ;
Yawetä mäde utpäŋ ninta guŋtakinik täyak yäk.

15 Ude yäŋirä Yawetä kowata ŋode yäwetak; Jide?
Meŋ kubätä iniken nanaki nonoŋi naŋpäŋ
tägawani kubäta kaŋäwaräkuk täŋpäŋ täga
guŋ täwek?

Meŋ ätutä ude käwep täneŋo upäŋkaŋ näk inta ude
täga nämoinik täŋ tamet.

16 Jerusalem, näk gäka täga nämo api guŋ täwet.
Nämo, gäkŋo wäpka ketna bänepiken kudän
täŋkuro u kaŋ itat.

17 Nadätan? Nanakaye äneŋi äbäŋirä äma täŋpä
waŋkuŋo u gabä kätäŋpen api metäŋpen
kuneŋ.

18 Unita dapun pärewat täŋpäŋ yabäsi! Nanakaye
ukäda-käda naniktä äbä peronpäŋ gäkken
ämnaŋäŋ.

Yawe Irit mähe mi näkä bureni ŋode gäwetat;
Ämawebekayeta gäripi pähap nadäŋpäŋ
oretoret api täŋpen, webe kubätä äpikät

kentänpäj itdayäj nadänkañ oretoret
nadänpäj tek säkgämän täñpeko ude.

50

Aisaia 50:4-11

Anutu täño watä äma uwä man buramik täñpani

- 4 Ekäni Yawetä äma kehäromini paorani täñ-
mehamtañ yämetta näwetpäñ näwoñärenpäj
mena täñpidäm tañkuk. Ba unitä tamimañ
tamimañ man näwet täyak unita gäripi
nadähta bänepna täñpidäm tak täyak.
- 5 Täñkañ Ekäni Yawetä nadäk-nadäk namik täyak
unita näk ärowani kudän täñpäñ mäde nämo
ut imik täyat.
- 6 * Täñpäkañ jop yabäjira ämatä iwänaptä
päripmäñpäñ geñna pujiñ iñitpäñ dätkuñ. Ba
man waki näwetpäñ iwit iñamna dapunken
ut näbatnayäj täñirä iñamna dapun nämo
peñpipiñkut.
- 7 Täñpäkañ Ekänina Yawetä täñkentäj namik täyak
unita man waki näwet täkañ unitä täga nämo
nurek.
Nämoinik! Näk kehärom tañpäñ epäna täk täyat. Näk
ñode nadäk täyat; Epän täk täyat unita mäyäk
täga nämo api yäpet.
- 8 * Anutu dubinaken itak unitä näka api yäwek;
Äma ño goret kubä nämo täñpani yäj api
yäwek.

* 50:6: Mat 26:67; Mak 14:65

* 50:8: Rom 8:33-34

Anututä näka ude yäwayäj täyak unita äma kubätä manken nepmanpayäj nadäweko uwä, eruk, ini nepmanpänkañ Yawe inamiken bok kañ itda!

⁹ Ekäni Yawetä ini täñkentäj namik täyak unita netätä näka goret täñpani äma yäj täga yäwek? Nämo inik, äma näka jop manman näweranitä wañpäñ tek gwaktä nañ-ärejäj täñpä kuk täkañ ude api täneñ.

¹⁰ Unita ämawebe Yawe gämoriken kuñatpäñ watä ämani näkño man buramik täkañ in uwä nämo umuntäneñ. Bipmäñ urani pähap gänañ kuñatnayäj täño upänkañ nadäk-nadäkjin kudup Yawe terak peñpeñ kuñat täkot. Bureni, Anutujin terak yengämä pewäpäñ itkot.

¹¹ Täñ ämawebe in Yaweta nadäj imikinik nämo täñkañ bipmäñ uraniken kädet kañpeñ kukta injin-tägän topän ijin-yänek täkañ uwä, eruk gwäk pimiñpäñ ugän iwat täkot.

Upänkañ intä kome päñku itnayäj täkañ u Yawetä iwoyäj tamiñkuko uwä komi paot-paori nämo täño bägup.

52

Aisaia 52

Jerusalem wañkukopäj Yawetä yäpäñ tägañkuk

¹ * Eruk, Anutu täño kudupi yotpärare Jerusalem, gäk aku! Akuñpäñ täñkehärom täñpäñ

---

* 52:1: Rev 21:2,27

itkaŋ epmäget säkgämän säkgämän tek ude
wädäwi ärowut.

Nadätan? Guŋ äbot, Anutu täŋo бага man nämo
iwarani u gäk täŋpawakta gäkŋo yewa gänaŋ
äneŋi nämoinik api äroneŋ.

² Unita täŋbute-bute peŋpäŋ kugun däpmäŋ
äreyäŋpäŋ äneŋi intäjukun kaŋ it.

Täŋpäŋ iwan täŋo yen kehäromi kotäkaken topani u
piräreŋpäŋ äneŋi säkgämän kaŋ it.

³ Unita Yawetä ŋode yäyak; Ämatä in nämo
suwaŋpäŋ komi piäken tepmakta jop yäŋ-
täkŋat yäpmäŋ kuŋkuŋ. Eruk udegän, komi
piäken nanik äneŋi tämagurayäŋ täyat u
moneŋ nämo peŋpäŋ api tämaguret.

⁴ Täŋkaŋ ämawebenaye Isip komeken itta pengän
äpmonkuŋo uwä iniken gärip terak
äpmonkuŋ. Täŋpäkaŋ kämiwä Asiria naniktä
päbä yepmäŋitpäŋ yämagut yäpmäŋ päŋku
komi piäken yepmaŋkuŋ.

^{5*} Täŋpäkaŋ apiŋode Babilontä udegän täŋ yämitak.
Ämawebenaye nämo suwaŋpäŋ komi piäken
yepmakta yäŋ-yäkŋat yäpmäŋ kuŋkuŋ.

Komi piäken yepmaŋkaŋ intäjukun it yämiŋpäŋ sära
man yäwet täkaŋ. Bureni, kepma kepma
wäpna yäpmäŋ äpäk täkaŋ.

⁶ Unita kadäni näkä iwoyäwayäŋ täyatken uken
ämawebenaye iwan keriken nanik yämagurira
ŋode api yäneŋ;

---

* 52:5: Rom 2:24

Bureni, Yawetä ude api täñpet yäj yäjkuo u bureni ahätak yäj api nadäneñ. Ude nadäwä tumbäpäñ Anutu u bureni yäj api nadäneñ.

Ämawebe kuduptagäntä Anutu täño kehäromi kwawak api käneñ

7 * Äma manbiñam tägagämän yäpmäj äbäk täkañ unitäño kuroñi säkgämän yäj yäwut!

Biñam man tägagämän yäpmäj äbäk täkañ uwä ñode; Saion pomken irani, Anutu täño bäneñ kwini inken pätak. U wakiken nanik tämagut täyak. Bureni, Anutujin uwä intäjukuninik itak!

8 Oi! Juku peñpäñ nadäwut; Watä ämajiyetä bäneñ oretoret terak gera pähap yäj irirä. Äma uwä ini dapuritä Ekäni Saion pom äneñi äbäñirän api käneñ.

9 Unita Jerusalem yotpärare, gäk wañpäñ pat yäpmäj äbatan upäñkañ oretoret pähap nadäñpäñ kap inigän kubä te!

U imata, Yawetä Jerusalem ämawebe butewaki täñkuñopäñ wakiken nanik yämagurirän butewakini paotkuk.

10 Bureni-inik, Yawetä ämawebe komeni komeni injamikenä iniken kehäromini kudupi kwawak api yäwoñärewek.

Täñjirän ämawebe uken-uken nanik u kuduptä Anutunin täño yäpätägak epän api kañpäñ nadäneñ.

Anutu täño epän ämatä komi bäräpi terak äronjuk

11 * Eruk, Babilon kome peñpeñ kut! Täñkañ

* 52:7: Ais 40:9, 61:1; Luk 2:10; Rom 10:15; Efe 6:15 * 52:11: 2Ko 6:17

kudupi yot täŋo tuŋum yäpmäŋ kunayäŋ täkaŋ in kudupiinik itkot. Imaka nämo inŋitta yäjiwäarani u nämoinik inŋitneŋ.

12 Täŋpäkaŋ äpämaŋ kunayäŋ täkaŋ uwä kikuŋutpäŋ bäräneŋ terak, äbekjiye orajiyetä bian iwan yabäŋ umuntaŋ Isip nanik äpämaŋ kuŋkuŋo ude nämo api kuneŋ. Nämo, Yawe, Isrel täŋo Anututä intäjukun mäden täŋ tamiŋpäŋ api tämagut yäpmäŋ kwek.

13 Nadäkaŋ? Epän ämanatä epäni täŋpayäŋ täyak u täŋirän bureni api ahäwek.

Ude täŋirän wäpi yäpmäŋ akuŋpäŋ iniŋ orerirä wäp biŋam ärowani api yäpek.

14 Upäŋkaŋ unitäŋo inŋami dapun ba gupi uwä wawani, äma bumik nämo. Unita äma mäyaptä kawä inide kubä täŋkuŋ.

15 * Täŋpäkaŋ äma mäyaptä kawä waki täŋkuŋo udegän äma äbori äboritä epänita nadäwä ärowani api täneŋ. Ba kome täŋo äma ärowanitä kaŋpäŋ jäkjäk yamäŋpäŋ mankum api itneŋ.

U imata, dapuritä imaka kudupi ude api kawä täreneŋ, ba man kudupi ude api nadäwä täreneŋ.

53

Aisaia 53

---

* 52:15: Rom 15:21

1 * Tänpäkaŋ manbiŋam jukunin gänaŋ äpmonkuko u netätä nadäkinik täŋkuk? Ba Yawe täŋo kudän kudupi netätä kawän tärenkuk?

2 Tänpäkaŋ Yawetä nadäŋ imiŋirän iŋami terak päya dätäki ude, ba kome kawukiken muji pitä jäwäri äpmonpäŋ käruki tädorani ude ahäŋkuk.

Upäŋkaŋ u nintä kaŋgärip tänehta iŋami dapun säkgämän ude uwä nämo ahäŋkuk. Jide täŋpäŋ täktäki täga kubä täŋirän unita gäripi nadänam?

3 Nämo, ämatä u kaŋpäŋ eroni nadäŋpäŋ mäde ut imiŋkuŋ. Uwä komi bäräpi gänaŋ kuŋatpäŋ butewaki täŋo mebäri kawän tärenkuŋ.

U äma waki yäŋ yäŋpäŋ kakta bitnäŋkumäŋ. Ba äma äpaniiniŋ yäŋ yäŋpäŋ nadäŋ äwaräkuk täŋkumäŋ.

4 * Upäŋkaŋ uwä nintäŋo butewakinin buramiŋpäŋ nintäŋo komi bäräpinin kotaŋkuk. Ude täŋirän kaŋpäŋ nintä sära man ŋode yäŋkumäŋ; Wisik, Anututä mominita yäŋpäŋ kowata imitak.

5 * Tänpäkaŋ nintäŋo peŋawäkninta yäŋpäŋ nägät piŋkuk. Ba nintäŋo gwäjiwanita yäŋpäŋ däpmäŋ käkätkuŋ.

Ba momi täŋo kowata uterak äronkuko unitä nipaŋpäŋ tägaŋkumäŋ. Tänpäkaŋ unitäŋo jibi unitä nintäŋo jibi täŋpewän tägaŋkuk.

---

* 53:1: Jon 12:38; Rom 10:16 * 53:4: Mat 8:17 * 53:5: 1Pi 2:24

6 * Tāņpākaņ nin kuduṗtagān yawak peņawāk tāņpani ude itkaņ nininken gārip terak kuņatkumāņ.

Tāņitna Yawetā mominin tāņo kowata ninin yāpnaņi u terak buņātkuk.

7 * * U komi bārāpi imiņkuņo upāņkaņ ini yāpmāņ āpāņpāņ man kubā nāmo yāņkuk. Uwā sipsip gubaņi utta yāpmāņ kuk tākaņ ude yāņikņat yāpmāņ kuņkuņ.

Ba pujiņi madāņ yāmiņirā man nāmo yāk tākaņ ude mankum itkuk.

8 Uwā jop ikņatpāņ manken tenpāņ kumākta yāņtāreņ imiņkaņ yāpmāņ pāņku utkuņ.

Tāņpākaņ noriye bok kuņatkuņo uken nanik kubātā ņode nāmo nadāwān tumbuņ; Nintāņo peņawākninta yāņpāņ utkuņ.

Ba nākņo ābot tāņo momita kome terak irit kuņatkuņari dāpmāņ tākņeņkuņ yāņ nāmoinik nadāwān tāreņkuņ.

9* Uwā āmata komi yāmani nāmo, ba yāņ-yākņarani man nāmo yāwani upāņkaņ āma waki-waki-kāt ānehta yāņtāreņkuņ. U kumāņirān tuņum āma tāņo awaņken āneņkuņ.

10 Upāņkaņ Yawetā ini nadāņ imiņirān dāpmāņ kākārirā komi nadāņkuk. Bureni, Yawetā nadāņirān nintāņo momi tārewekta āma u iniken gupipāņ ārawa ude tāņkuk.

Ude tāņkuko unita kadāni kāroņi api irek. Itkaņ kodakiniye ahāņirā api yabāwek. Ba Yawe

---

* 53:6: 1Pi 2:25 * 53:7: Rev 5:6 * 53:7: Apos 8:32-33 * 53:9: 1Pi 2:22

täño nadäk tawañ u iwatpäñ täñjirän bureni
api ahäwek.

11 Täñpakañ Yawetä ñode yäyak; Bänepitä komi
butewaki nadäwayañ täko unitäño bureni
ahänjirän oretoret api nadäwek.

Täñkañ epän ämana siwoñi u nadäk-nadäkitä äma
mäyap täñkentäñ yämiñjirän iñamnaken si-
woñi api itneñ. Ba waki-wakini äma unitä
api kotawek.

12 * Mebäri unita äma wäpi ärowani bämopiken näk
wäp biñam ärowani api imet.

Ude täñjira äma kehäromitä ämikken iwan
täño kehäromi yäpmäñ äpäñpäñ tuñumi
yäyomägaktañ yäpmäñ daniñpäñ epän
ämanata moräki api imineñ.

U imata, u äma iñamiken äma wakiwaki täñpani
ude äworeñpäñ iniken irit iniñ kireñpäñ
kumbuk. Bureni, ude täñkuko uwä äma
mäyap täño momi kotañkuk. Ba waki täñpani
täñkentäñ yämikta yäñapik man yäñkuk.

55

Aisaia 55:1-11

Ekäni täño iron pähap

1* Yawetä ñode yäyak;
Eruk, umeta kotäkjin kawuktak täkañ in äbäkañ
ume gwet tama nañput! Ba monenjin nämo
kuñat täkañ inäwä äbäñkañ ketem näkken
yäpmäñkañ nañput yäk.

* 53:12: Mak 15:28; Luk 22:37
4:10-14, 7:37-38; Rev 21:6, 22:17

* 55:1: Sam 42:2, 63:1; Jon

Tänkaŋ äbänkaŋ ume gäripi nikek, gwäki nämo ŋo
yäpmankaŋ nanput yäk.

2* Imata ketem bureni nämota moneŋ pek täkaŋ?
Ba nanpäŋ koki nämo tänpanita komi piä
imata täk täkaŋ?

Ude nämo, näkŋo man buraminpäŋ näkä täwet
täyat ude tänayän täŋo uyaku ketem
tägämäninik kubä tamiŋira nanpä
tokŋekinik api täneŋ.

3* Unita ämawebenaye, nadäwut. Näkken ämnayän
täkaŋ u säkgämän api itneŋ. Äbänirä inkät
topmäk-topmäk, tärek-täreki nämo api täŋpet.
Tänkaŋ Devitta nadän imikinik täŋkuro udegän
inta nadän tamikinik api täŋpet.

4 Tänpäkaŋ Devit uwä äma komeni komeni u
yabän yäwatta kehäromi ba wäpi iminŋkut.
Ude tänpän uterak ämawebe u kehäromina
kwawak yäwonärenŋkut.

5 Täŋ epän udewanigän inta tamayän yäk. Inä
ämawebe äbori äbori, komeni komeniken
man pewä kuŋirä inken api ämneŋ.

Bian intä unita nämo nadäwani ba unitä inta nämo
nadäwani upänkaŋ inken bäräneŋinik api
ämneŋ.

Imata, Ekäni Anutujin, Isrel äbot intäŋo Anutu
kudupi näkä tänpewa u bureni-inik api
ahäwek. Täŋkaŋ näk wäpjin biŋam api tamet.

6* Eruk, apiŋo Yawe tuängän itpäŋ inta itsämänŋtak

---

* 55:2: Mat 15:9; Rom 9:31, 10:2-3; Plp 3:7; Hib 13:9; Rom 10:17;
Sam 22:26 * 55:3: Mat 11:28; Jon 6:37; Apos 13:34 * 55:6:
Sam 14:2, 27:8; 2Ko 6:1-2; Hib 2:3

unita inä äyäjutpäŋ Yaweken gera yäjpäŋ dubiniken kut.

7 Ämawebe waki täŋpani, kädet waki u peŋpäŋ äneŋi täkta nämoinik nadäjpäŋ äneŋi Anutuken kuk täkot.

Nadäkaŋ? Anutu uwä ämawebe iniken äyäjutpeŋ äbäk täkaŋ unita oraŋ yämiŋpäŋ momi peŋ yämikta gäripi nadäk täyak.

8 Täŋpäkaŋ Yawetä ŋode yäyak; Näkŋo nadäk-nadäkna u intäŋo ude nämo. Ba näkŋo täktäkna inigän inigäninik, intäŋo ude nämo.

9 * Kunumtä kome kakätäŋpäŋ puninik itak udegän näkŋo täktäkna ba nadäk-nadäkna tä intäŋo irepmitinik täyak yäk.

10 * Täŋpäŋ näkŋo manna uwä iwän ude. Iwäntä taŋkaŋ äneŋi äyäjutpeŋ näkŋaken jop nämo abäk täyak. Nämo, u kometa ume imiŋirän kome terak ketem säkgämän ahäk täkaŋ yäk. Ahäŋirä ämatä ätu yäpmäjpäŋ naŋkaŋ ätu yerita pek täkaŋ.

11 * Eruk, mena jinom udegän, u kwekopäŋ näkŋaken jop täga nämo äbek. Nämo, näkŋo manna u piä ude täŋpäŋ yäj nadäk pek täyat u pära nämo täk täyak. Nämo, u kuŋpäŋ näkŋaken gäripna u däpmäj tärek täyak.

56

Aisaia 56:1-8

---

* 55:9: Rom 11:34-36   * 55:10: 2Ko 9:10   * 55:11: Mat 24:35; Luk 8:11-16; Rom 10:17

Anututä ämawebe gägäni api yämagurek

- ¹ Yawetä ämawebeniye ñode yäwetak;
Näk täñkentäñ tamiñpäñ tämagurayäñ täyat u kadäni
keräp täyak unita in kudän siwonji täñpeñ
kuñat täkot. Ba äma ätu orañ yämiñpäñ
täñkentäk-kentäk täñ yämik täkot.
- ^{2*} Nadäkañ? Äma ude täk täkañ, ba Sabat orekiritta
nadäñirä ärowani täk täkañ, ba waki täkta
nämo pidämtak täkañ, äma udewani näkño
oretoret terak it täkañ.
- ^{3*} Täñpäkañ ämawebe kome kukñi käda nanik Yawe
täño ämawebe yäpurärätpäñ bok it täkañ
uwä ñode nämo yäneñ; Yawetä nin iniken
ämawebeniye kät iniñ oretta yäjiwät täyak yäñ
nämo nadäneñ.
- Ba äma yabäni dāranitā imaka, ñode nämo nadäneñ;
Nanakna nämo unita wäpna biñam ikek
nämo, päya kubit täwani ude itat unita
Yawetä iniken ämawebeniye kät säkgämān itta
yäjiwät täyak yäñ nämo nadäneñ. Nämö!
- ⁴ Yawetä äma udewani ñode yäwetak; In Sabat
orekiritta nadäñirä ärowani täñpäñ kudän
näkä gäripi nadäk täyat u iwatkañ topmäk-
topmäkna täño man gwäk pimiñpäñ iwat-
nayäñ täño uwä inta ñode api täñ tamet;
- ⁵ Nadäñ tamiñpäñ näkño yotken wäp biñam
säkgämān api tamet. Wäp biñam tamiñjira
ämawebenaye bämopiken penta täga api it
yäpmäñ äronen. Bureni, wäpjin biñamtä

---

* **56:2:** Ais 55:7; Sam 1:1, 24:4-6, 85:9; Jer 7:3-10; Mat 3:2; Luk 11:28;
Jon 7:17; Rom 10:6-10; Rev 22:14 * **56:3:** Mat 8:10-11; Apos 8:27,
10:1-2, 13:47-48; Rom 2:10-11; Efe 2:12; 1Jo 3:1; Rev 3:12

ämawebe nanakiye nitek täño wäpi bijam
api yärepmirek.

6 Ude yänkañ Yawetä ñode yäyak;

Ämawebe kome kukñi käda nanik ämawebenaye
yäpurärätpän bok itkañ näka nadän
namikinik täñkañ näk gämotnaken itkañ
watä piä täñ namik täkañ, ba Sabat orekirit
kadänita nadänirä ärowani täñpöpän topmäk-
topmäk täño man iwat täkañ in uwä oretoret
täkot.

7* Imata, näkña tämagut yäpmän Saion pomnaken
api kwet. Täñpän yänapik yotnaken tep-
mañpän oretoret api tamet. Ude täñjira
naniñ oretta bukänaken ärawa täñ namiñirä
kañpän gäripi nadänpän api nadän tamik
täñpet yäk.

Unita nadäkañ? Näkño kudupi yot uwä ämawebe
komeni komeni kudupta äbä itpäñ yänapik
man yän namineñta api irek.

8* Täñpäkañ Ekäni Yawe ärowani, Isrel ämawebeniye
iwan täño komi piäken nanik äneñi yämagut päbä
komeniken yepmañkuko unitä ñode yänkehärom
tañkuk; Äma gägäni ätu ämawebenaye ukät bok itta
yämagut päbä api yepmañpet yäk.

57

Aisaia 57:15-21

Anututä ämawebeniye täño momi api peñ yämek

15* Anututä ñode yäyak;

* 56:7: Mat 21:13; Mak 11:17; Luk 19:46

* 56:8: Jon 10:16

* 57:15: Sam 51:17, 113:4-6, 138:6; Rev 15:4

Näk intäjukun ba ärowaniinik api it yäpmäj ärowet.
Wäpna kudupi mähemi.

Näk kunum punin terak kudupi yotpärareken it
täyat upänkañ ämawebe mominita nadäwä
waki täñpäkañ inita nadäwä äpani tāk tākañ
uken bok it täyat.

Näk äma bänepi yäpmäj äpani u yäpmäj akuk täyat.
Ba äma mominita nadäwä waki täñpani
bänepi täñpidäm tak täyat.

16 Yäñpäñ-yebek ba kokwawak man kadäni käronjita
nämo api yäweret. Nämo, ude täñpayäj tärö
uwä ämawebe irit yämiñkuro u täñpewa paot-
neñ.

17 Ämawebenaye u monen tuñumta ämäni täktäk
unitä momi pähap täñkuko unita näkä
kokwawak pähap nadäñpäñ däput. Näk
mäde ut yämiñpäñ däpuro upänkañ uwä
nämo nadänkañ ehutpäñ iniken gärip pen
iwatkuñ.

18 Ude täñirä yabäk täyat upänkañ api yäpa täganen.
Ude täñpäñ yän-yäkñat päñku ämawebe bute-
waki terak kuñarani u bänepi api täñpa ga-
pun tänen.

19 * Bureni, äma banken ba tuän it tākañ uken
kwini bureni api ahäj morewek. Täñkañ
näkä api yepmañpa täganen. Yawe näkña
ude yäyat.

20 Täñpäkañ äma waki täñpani uwä gwägutä tokät
täyak udewani. U kwikinik täga nämo it-
neñ. Nämo, gwägutä okä näbä ba jirañ ureñ

* 57:19: Mak 16:15; Apos 2:39; Efe 2:17

pänku gägäniken pek täyak ude kudän waki-waki wari täk täkañ.

21 * Unita waki täñpaniken säkgämän irit nämo api ahäwek. Yawe näkä ude yäyat.

58

Aisaia 58:1-9

Anutu iniñ oretoret kädet bureni

¹ Ekänitä ñode yäyak;

Kotäkka pewi mañpäpäñ nämo yäwen. Gera tañigän, womat mämä ude yäñpäñ ämawebenaye, Jekop täño äbotken nanik momi ba kädet wakini unita kañ yäwet.

² Uwä ñode näwet täkañ; Nin kepma kepma gäk ganiñoret täkamäñ. Ba gäkño kädetka täga nadäna tärewäpäñ u iwatta gäripi pähap nadäk täkamäñ yäñ yäk täkañ.

Ba näkä бага man siwoñi yäwoñäreкта näwet yabäk täk täkañ. Ba gäk dubikaken kukta gärip pähap nadäk täkamäñ yäñ yäk täkañ.

Upänkañ jop manman yäk täkañ.

³ U ñode näwet täkañ; Ekäni, gäk ganiñ oretta nakta jop it täkamäñ upänkañ imata nämo nibäk täyan? Ba ninin yäpmäñ äpäñpäñ kuñaritna gäk imata nämo nadäñ nimik täyan?

Ude yäñirä näkä kowata ñode yäwetkut; Ude nämo. In naniñ orerit injinken gäripjin iwatpäñ täñjit täk täkañ yäk. Ba epän ämajiyeta komi yämik täkañ yäk.

---

* 57:21: Ais 48:22

4 Naniŋ oretta yäk täkaŋ upäŋkaŋ täktäkjin u inipärik. U ŋode; Man wärät-wärät täŋpäŋ ketjin mugwäjiŋpäŋ notjiye däpmäk täkaŋ. Ude täŋkaŋ näkken yäŋapik man yäŋirä täga nämo api nadäŋ tamet.

5 Jide? Näk naniŋ oretoret kädet iwat täkaŋ uwä nadäŋ nimik täyak yäŋ nadäk täkaŋ?

Tek wakiwaki täŋkaŋ butewaki inŋam dapun ijiŋpeŋ kuŋaritna Yawetä bänep täga nadäŋ nimän yäŋ nadäk täkaŋ? Kudän udewani uwä naniŋ oretoret kädet bureni yäŋ nadäk täkaŋ?

Nämoinik! Kudän udewanita gäripi nämo nadäk täyat.

6 * Täŋ näkä kudän ŋodewanita nadäŋjira naniŋ oretoret kädet bureni täk täyak;

Äma, äma ätu täŋo komi piä terak it täkaŋ unitäŋo bäräpi ketären yämiŋpäŋ kädet tägatäga täŋ yämik täkot.

7 * Ba äma nakta yeŋirä ketem yämik täkot. Ba äma jäwäri, patpat bägupta wäyäkŋek täkaŋ udewani yämagut yäpmäŋ injin yotken ärok täkot. Ba äma teki nämota tek yämik täkot. Ba nägät moräkjiyetä bäräpi kaŋ-ahäŋirä mäde nämo ut yämineŋ.

8 * Täŋ intä kudän udewani näkä gäripi nadäk täyat u tänayäŋ täŋo uwä näkä bäräpijin

---

* **58:6:** Mat 25:34-40; Jem 1:27, 2:15-16; 1Jo 3:17-18   * **58:7:** Mat 25:35   * **58:8:** Sam 112:4; Apos 10:31,35

bäränek api datären tamet, tamiman tənö penyänektä bipani tənö bipmän urani iwat kirek täyak ude. Ude tänjira säkgämän api itneņ.

Tänkaņ Anutujin siwonitä intäjukun api täņ tamek, ba Yawejin tənö kehäromitä mädejinken watä api it tamek.

⁹ * Tänpäkaņ intä näkken yänapik man yänayän täkaņ uwä api nadän tamet. Inä ämata komi yämik-yämik, ba wäpi yäpmän äpäk-äpäk ba yänärok man yäwet-yäwet kädet u mäde ut yäminayän tənö uwä ude api täņ tamet yäk.

60

Aisaia 60:1-6

Jerusalemtä Anutu tənö penyänek terak säkgämän api irek

¹ Ekänitä Jerusalem ńode iwetak; Gäkņo penyänek äbän gamitak! Yawe tənö penyänek säkgämäntä gäkä terak ijin-yänetak unita akunpän edap dapuri ude ijin-yäņe!

² U ka! Gubam kubiritä äbori äbori komeni komeni uwäk tänjirän bipmän urani pähap ganaņ itkaņ. Upänkaņ Yawetä gäkä terak ijin-yänek täyak. Ba iniken ägonitä uwäktän gamik täyak.

³ * Tänjirän ämawebe komeni komenitä gäkņo penyänek kaņpän gäkken api ämneņ. Bureni, edap dapuritä pom terak tädoreko udegän penyäneniri kome unitänö intäjukun ämatä akumaņ gäkken api ämneņ.

---

* **58:9:** Sam 34:15   * **60:3:** Sam 67:1-4; Ais 2:2-5; Rev 21:24

4 Eruk, ijiwi kwäpäñ yabäñ äyänut tä; Ämawebekaye uken-uken kuñtäñpä kuñkuño u äneñi äbäkañ. Nanakaye ban naniktä äbäkañ. Ba äpetkaye imaka, buramiñ yäpmäñ äbäkañ.

5 Ude äbänirä yabänkañ bänepka gupka kuduptä oretoret pähap api nadäwen. Täñpäkañ kadäni ugän gäpe tañi tañi gwägu pähap terak kuñaraniä kome banken nanik tuñum säkgämän säkgämän yäpmäñ gäkken api ämneñ.

6 Täñkañ Midian Efa komeken nanik kamel mäyaptä äbä gäkken api it tokneñeñ. Ba Siba nanik ämawebe gol ba imaka kábäñi säkgämän nikekpäñ yäpmäñ äbänpäñ Yawe täño wäpi biñam api iniñ oretneñ.

61

Aisaia 61

Manbiñam tägagämän kubä

1 * Yawetä näk äma jopi jäwäri manbiñam tägagämän yänahänpäñ yäwetta iwoyänpäñ olip gakñi piñ näbatkuko unita ñode nadätat; Ekäni Yawe täño Munapiktä näk magätak. Täñpäñ Yawe uwä ñode täkta nepmanpäñ kuñkut; Ämawebe butewaki nadäwätäk terak kuñarani u bänepi yäpätägakta, ba äma komi piä terak irani ñode yäwetta; Anututä täñkentäñ tamiñirän jop api äpämañ kuneñ.

2 * Ba ñode yänahänpäñ yäwetta nepmanpäñ kuñkut; Yawe Anututä ämawebeniye orañ yämiñpäñ iwaniye däpmäkta kadäni ahätak. Täñkañ ämawebe

---

* **61:1:** Mat 11:5; Luk 7:22   * **61:2:** Mat 5:4; Luk 4:18-19

tänjbute täntän kuņarani u yäniņ kawatakta nanin kireņkuk.

³ Bureni, Saion ämawebe konäm butewaki terak itkaņ u täņkentän yämiņira butewakini paoränkaņ oretoret api täneņ. Ba täņkentän yämiņira butewaki kap peņpäņ oretoret kap api teneņ. Täņkaņ ämawebe uwä päya kehäromi Yawetä ini piwani bumik api itneņ. Uwä kehäromigän itkaņ kudän siwoņi täņpeņ api kuņatneņ. Ude täņpeņ kuņatnayän täņo uwä Anutu täņo mebäri säkgämän kwawak irirä api iniņ oretneņ.

⁴ Täņpäkaņ ämawebe inä yot yäpmän äreyäwani u äneņi api täņkodak utneņ. Ba yotpärare waņkuņo u äneņi kome ket utpäņ api yäpä-täganen.

⁵ Täņkaņ äma ban naniktä äbä yawakjiye watäni api it yämineņ. Ba äma kome kubäken naniktä äbäņpäņ ketem epänkät wain epänjin api täņ tamineņ.

⁶ * Täņpäkaņ kadäni uken irit mebäri kubä api itneņ. Inta Yawe täņo bämop äma, ba Anutu täņo watä äma yäņ ude api täwetneņ. Täņkaņ äma äbot komeni komeni täņo tuņum terak itkaņ monen tuņum unita binam api yäneņ.

⁷ * Täņpäkaņ mäyäk terak itkuņo upäņkaņ komejinken äneņi itkaņ bian itkuņo u irepmitpäņ ahän bumbum terak api itneņ. Bureni, jiraņ ude itkuņo upäņkaņ oretoret tärek-täreki nämo api täneņ.

⁸ U imata, Yawe näkä kudän siwoņita gäripi nadäk täyat. Iwantä ämawebenaye täņyäkņarani täņpäņ imakani kubota täņ yämiņkuņo unita

---

* **61:6:** Kis 19:6; Rom 12:1; 1Pi 2:5,9; Rev 1:6   * **61:7:** Sam 16:11; 2Te 2:16

gaŋani pähap nadäk täyat. Unita yänkehärom taŋkuro udegän ämawebenayeta gwäki täga yämiŋpäŋ ukät topmäk-topmäk tärek-täreki nämo api täŋpet.

⁹ Ude täŋ yämiŋira äma komeni komenitä kodakiniye täŋo biŋam api nadäneŋ. Bureni, ämawebe komeni komeni äbotnaye u yabäŋpäŋ-nadänayäŋ täkaŋ uwä ŋode api yäneŋ; Äma äbot ŋo Yawetä iron taŋi täŋ yämani yäk.

Säkgämän irit bureni api ahäwek

¹⁰ * Täŋpäkaŋ Jerusalemtä ŋode yäyak; Yaweta gäripi pähap nadäk täyat. Bänepnatä Anutunata oretoret täŋ imik täyat. U imata, u nämagutkuko unita. Unitäŋo täktäki siwoŋitä tek säkgämän ude täŋ namik täyak. Ba unitäŋo täŋkentäktä ämawebe kodakitä epnayäŋ tek epmäget säkgämän täk täkaŋ ude täŋ namik täyak.

¹¹ Bureni, kome terak päya dätäki imätpäŋ käruk abäk täkaŋ, ba epänken ketem tokän käruk tädot täkaŋ udegän Yawe ärowani täŋo meni jinom terak kudupi irit säkgämän api ahäneŋ. Täŋpäkaŋ äma äbori äbori iŋamiken iniŋ oretoret api ahäwek.

62

Aisaia 62:1-12

Jerusalemtä wäp kodaki api yäpek

¹ Jerusalem, gäk nadätan? Näkä mankum nämo api ired. Nämo, gäka yänpäŋ ehutpäŋ yänapiŋtäyiwa Ekänitä täŋkentäŋ gamiŋirän irit säkgämäntä gäkä terak kwawakinik kaŋ ahäwän, kome dapuritä

---

* **61:10:** Rom 5:10; Plp 3:9; Rev 7:14

tamimanj penjyänek täyak ude, ba bipmänj urani gänanj topäntä ijin-yänek täkanj ude.

² Anututä ude täjken tänj gaminjirän ämawebe komeni komenitä äneji kodak tänpänj iriri api gabäneñ. Ba unitäño intäjukun ämatä gäkño epmäget kudän kakinik api täneñ. Tänpäkanj Yawetä wäpka kodaki kubä gäweränkanj ugänpänj api gäwet täneñ.

³ Bureni, Yawe Anutukatä gäk gabängärip api täjpek, ämatä porak gwäki ba notek merärokita gäripi nadäk täkanj ude.

⁴ *Kadäni uken wäpka Enji Sinsim yän wari nämo api gäwetneñ, ba Kome Waki Kawuki yän wari nämo api gäwetneñ. Nämo, wäpka kodaki kubä ñode api gäwetneñ;
Anututä gäripi pähap nadänj gamik täyak.

Ba kubä ñode api gäwetneñ;
Äpi nitek.

U imata, Yawetä gabänpänj gäripi pähap api nadänj gamek, ba komekawä webenita ude äneji api yäpek.

⁵ Äma gubañitä webe gubañi, ämakät nämo pärani ukät epmänpänj bok itdeño udegän äma gäk tänpänj gepmanjkuko unitä gäk webenita api yäpek.

Ude tänpänj äma gubañitä webeni kodaki kanpänj gäripi pähap nadänj imik täyak udegän Anutukatä gabänpänj gäripi pähap api nadänj gamek.

---

* 62:4: 1Pi 2:10; Jon 3:29; 2Ko 11:2; Efe 5:25-27

- 6 Eruk, Jerusalem yewa watäni itta äma yepmanškuro u kepma ba bipani meni nämo tänpipineŋ. Äbot tänpäni in Yawetä tänpentäŋ tamikta gera yäk täkaŋ in itpäŋ-nadäk nämo tänpäŋ gera pen yäŋirä inta nämo api guŋ täwek.
- 7 Gera ehuranigän yäŋirä Jerusalem äneŋi täŋkehärom taŋirän ämawebe äbori äbori iŋamiken intäjukuninik ude irirän kaŋkaŋ biŋam kaŋ yäwut.
- 8 U imata, Yawetä yäŋkehäromtak man ŋode yäŋkuko uwä keru kehäromitä bureni api pewän ahäwek; Ketem piäjinken nanik iwan yabäŋ äwaräkuk täŋira wari nämo päbä api yäpneŋ. Ba äma ban nanik udegän, yabäŋ äwaräkuk täŋira wain ume injin tänpäni wari nämo päbä api yäpneŋ.
- 9 Nämo, ketem piŋkuŋo unitäŋo bureni u injin naŋpäŋ Yawe näkŋo wäpna biŋam api yäpmäŋ akuneŋ. Ba wain piä tänpäŋ watäni it täŋkuŋo u imaka, injin wain ume täkätpäŋ näkŋo kudupi yot gänaŋ naniŋ oretta api näneŋ.

Yäpätägak äma bureni äbätak!

- 10 Unita ämawebe Jerusalem täŋo yewa gänaŋ itkaŋ in kudup akumaŋ gägäniken kut. Kuŋpäŋ ämawebe ämnayäŋ täkaŋ unita kädet yäpätägawut. Kubat-kubat yejämäŋpäŋ mobä kädet miŋin pätkäŋ u kudup yäpmäŋ kewewut. Ude täŋirä ämawebe komeŋi komeŋitä ŋode api kaŋpäŋ nadäneŋ;

Yawetä ämawebeniye änenji yämagurayäñ täyak yäñ api nadänenj.

¹¹ *Nadäkanj? Yawe uwä yäñahäk man ñode pewän komeni komeni kuñat moreñkuk; Saion ämawebe ñode kanj yäwerut; Tämagutta yäwani u äbätak. Täñkanj ämawebe iwan keru terak nanik yäyomägakuko u bok yäpmäj äbätak!

¹² Eruk ämawebe unita Kudupi Ämawebe, Yawetä iwan keriken nanik yämagurani yäñ api yäwetneñ. Täñpäkanj Jerusalem, wäpka ñode api gäwetneñ; Yotpärare gäripi pähap, ba Yotpärare Yawetä änenji päbä irani yäñ api gäwetneñ.

63

Aisaia 63:7-10

Anututä Isrel ämawebe nadäj yämikinik täñkuko unitäño manbiñam

⁷ Yäke! Yawe täño orakoraki säkgämän unitäño mebari yäñahäwayäñ.

Ba unitäño täktäki täga unita yäñpäñ wäpi yäpmäj akwayäñ.

Yawe uwä Isrel ämawebe ninta butewaki nadäj niminpäñ nadäj nimikinik täk täyak. Täñkanj imaka säkgämän säkgämän mäyap täñ nimik täyak.

⁸⁻⁹ Nadäkanj? Yawetä ñode yäñkuk; Äbot ñowä näknaken äbot. Ämawebe uwä täñnäknatpäñ mäde nämo api ut namineñ.

Yawetä ude yäñpäñ komi bäräpiken nanik yämagutkuk.

---

* **62:11:** Ais 40:10; Rom 10:11-13; Rev 22:12

Komi bäräpi nadänkuŋo u komi bäräpi bok nadänkuŋ.

Ba täŋkentän yämiŋkuko uwä aŋero ini dubiniken irani unitä bumik täŋkentän yämiŋkuk.

Uwä nadän yämikinik täŋkaŋ butewaki nadän yämiŋpäŋ wädän tädotpäŋ yepmaŋkuk.

Ude täŋkaŋ kadäni kəroni boham watäni säkgämän itpäŋ yämagut yäpmän kuŋatkuk.

10 * Ude täŋkuko upänkaŋ peŋawäk kädət terak Kudupi Munapikita bäräpi imiŋkuŋ. Ude täŋirä Yawetä ini-tägän iwani däkŋeŋpäŋ äboriyekät ämik täŋkuŋ.

66

Aisaia 66:10-14

Jerusalemtä irit säkgämän api kaŋ-ahäwek

10 Ämawebe Jerusalemtä gäripi nadäk täkaŋ in Jerusalem kome mähemkät oretoret täŋput.

Ba Jerusalemtä butewaki nadän imik täkaŋ in bänep täga penta nadäwut.

11 * U imata, Jerusalem unitä nonoŋi säkgämän tepmäŋ towiŋirän naŋ tokŋek api täneŋ. Täŋirän täŋ-bumbumita gäripi pähap api nadäneŋ.

12 U imata, Yawetä ŋode yäyak; Nadäkaŋ? Näkä yäwakaŋ ahän bumbumtä ume pähaptä-yän Jerusalem kome uken tärek-täreki nämo api abän irek. Ba äma äbori äbori täŋo tuŋum täŋ-bumbumtä ume tokät täkaŋ ude api täŋ imek.

---

* **63:10:** Apos 7:51; Efe 4:30 * **66:11:** Sam 19:10, 119:18; Jon 6:53; 1Pi 2:2

Tänpäkaŋ äperiye nanakiye ude itkaŋ Jerusalem täŋo nonoŋi naŋirä miŋiye naniyetä äperiye nanak bäyaŋ yepmäŋitpäŋ maŋpä ärowäkaŋ yeŋdatnäŋ-datnäŋ täk täkaŋ Jerusalemtä inta ude api täŋ tamek.

¹³ Bureni, miŋiyetä nanakiye yäniŋ kämät täkaŋ ude Yawe näkä api taŋiŋ kawat täwet. Täŋira Jerusalem uken kwinigän api itneŋ.

¹⁴ Tänpäkaŋ u kaŋpäŋ bänepjintä oretoret api täŋpek. Täŋirän gupjintä wädan gwijikitä-yän api kehäromtak täneŋ.

Tänpäkaŋ ŋode nadäwut; Yawe näkä täktäkna kehäromi uwä watä ämanaye inta kwawak api täwoŋärewet. Täŋ iwanayetawä kokwawakna pähap api yäwoŋärewet.

Aisaia 66:15-24

¹⁵ U kawut! Yawe uwä kädäp mebet ikek äbatak. Uwä äma kokwawak nadän yämik täyak u komi yämikta iwän mäniŋ terak bumik pit kubägän äbataŋ.

¹⁶ Ämawebe komeni komeni kowata yäpmäkta biŋam täkaŋ uwä Yawetä kädäp mebet kenta päiptä däpmäŋirän mäyaptä api kumneŋ.

Ämawebe komeni komenitä Anutu gämoriken api itneŋ

¹⁷ Tänpäkaŋ Yawe näkä ŋode yäyat; Ämawebe anutu jopi yäniŋ oretta kudupi itnayän nadänpän kon täk täkaŋ u, ba naŋ yämikiye yäniŋ oretta piä tobätken kuk täkaŋ ba ämawebe but tetnaŋ tohari ba ketem ätu näkä taräki yän nadäk täyat u nak täkaŋ uwä, ämawebe udewani täŋo paotpaori kadäni keräp täyak.

18 Nāk unitäŋo bänep nadäk-nadäki ba täktäki u yabänpäŋ-nadäk täyat. Unita ärewayäŋ täyat uwä ämawebe äbori äbori man kotäk mebäri mebäri yäŋbutuŋ päbä yepmaŋpa näkŋo kehäromina peŋyäŋek ikek u api käneŋ.

19 Ude tänpäŋ bämopiken kehäromina kwawak api pewa ahäwek. Täŋkaŋ ämawebe ätu yabäŋ korewayäŋ täyat u äma äbori äboriken api yepmaŋpa kunen. Yepmaŋpa ätu Tasis yotpärareken api kunen. Täŋ ätu Libia äbot ba Lidia äbot, äpa gwäjikta mebäri nadäwani uken api kunen. Täŋ ätuwä Tubal kome, ba Grik kome api kunen. Bureni, uwä kome ban, wäpna biŋam nämo nadäwani ba epmäget kudän ba peŋyäŋekna nämo kaŋpäŋ nadäwaniken api kunen. Päŋku äma äbori äbori u bämopiken näkŋo wäpna biŋam ärowani u api yäŋahäneŋ.

20 Täŋkaŋ notkaye komeni komeni it täkaŋ u yämagut yäpmäŋ kudupi pomna Jerusalem yotpärareken itak uken iron Yawe näka täŋ namikta ude api ämneŋ. U hos, doŋki, kamel ba karis mebäri mebäri uterak api ämneŋ. Yämagut yäpmäŋ ämnayäŋ täkaŋ uwä Isrel ämawebetä ketem, käbot ärutpak täwani gänaŋ peŋpäŋ irona Yawe näkŋo kudupi yotken yäpmäŋ ärok täkaŋ ude bumik api täneŋ.

21 Ude täŋirä uken nanik ätu bämop äma ude itta api yepmaŋpet, ba ätutä Livai täŋo äbot yäpurärätpäŋ kudupi yotken piä täkta iwoyänpäŋ api yepmaŋpet yäk.

22 * Täŋpakaŋ Yawe näkä ŋode yäkgän täyat;

---

* 66:22: Ais 65:17; 2Pi 3:13; Rev 21:1

Kunum ba kome kodaki tänpayän täyat unitä inamnaken pen api it yäpmän kudenö udegän wäpjin biñam ba äpetjiye nanakjiye kämi ahänayän täkañ u pen api it yäpmän äronen yäk.

²³ Tänpäkañ Komepak Kodakitä Komepak Kodaki, ba Sabat Kadänitä Sabat Kadäni ämawebe äbori äboritä äbä Yawe näka api gwäjin äpmon namik tänen.

²⁴ * Täñkañ äpämañ kuñpäñ ämawebe peñawäk täñ namani u kumänpäñ parirä api yabänen. Ämawebe u gupi gänañ yamun tärek-täreki nämotä nañ eräñirä kädäp mebet tärek-täreki nämotä gupi api ijin yäpmän ärowek. Täñirä ämawebe komeni komenitä yabäñirä taräki kubä api tänen.

---

* **66:24:** Mak 9:48; 1Te 2:15-16; Rev 14:10-11, 19:17-21

Anutu Täŋo Man
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5